

اظهار نظر کارشناسی درباره:
 «طرح اصلاح مواد (۱) و (۱۰) قانون نحوه فعالیت احزاب و گروه‌های سیاسی»
 (اعاده شده از شورای نگهبان)

مقدمه

طرح فوق‌الذکر در جلسه ۱۳۹۸/۷/۲ مجلس شورای اسلامی به تصویب رسیده و پس از ارسال نزد شورای نگهبان با ایراداتی مواجه گردید. لذا کمیسیون تخصصی مربوطه اصلاحاتی را در خصوص مصوبه اولیه مجلس تصویب و به صحن علنی ارائه کرده است. در این گزارش ضمن اشاره به ایرادات شورای نگهبان به بررسی مفاد مصوبه کمیسیون خواهیم پرداخت.

مخصوص صحن علنی

مشخصات طرح

دوره دهم - سال چهارم

شماره ثبت:

۳۹۰

شماره چاپ:

۱۷۰۴

تاریخ چاپ:

۱۳۹۸/۹/۱۲

معاونت پژوهش‌های
سیاسی - حقوقی
دفتر مطالعات حقوقی

بررسی ایرادات شورای نگهبان

شورای نگهبان نسبت به طرح مذکور، ایرادات رفع ابهام، مغایرت با اصل یکصد و دوازدهم و بند «۱۰» اصل سوم قانون اساسی بشرح ذیل مطرح نموده است:

۱. تبصره «۲» و «۴» ماده (۱) پیشنهادی در خصوص تعریف انجمن، جمعیت، جامعه کانون صنفی و خانه‌ها و موارد استثناء شمول احکام قانون احزاب نسبت به موارد تبصره «۱» بوده است. شورای نگهبان مستدل به اینکه احزاب سیاسی از انجمن، جمعیت، جامعه، کانون صنفی و خانه‌ها تفکیک شده است، و علی‌رغم اینکه تبصره «۴» ماده پیشنهادی استثنائات شمول احکام قانون احزاب را بیان نموده، شمول احکام قانون احزاب در موارد خارج از استثنائات نسبت به انجمن و سایر مجامع را واجد ابهام دانسته است.

۲. تبصره «۴» ماده (۱) پیشنهادی، انجمن، جمعیت و موارد مندرج در تبصره «۲» پیشنهادی را از رعایت بند «الف» تبصره «۲» ماده (۲) قانون نحوه فعالیت احزاب و گروه‌های سیاسی (مبنی بر اینکه مرامنامه‌های احزاب متضمن جهان بینی، مبانی فکری و عقیدتی در چهارچوب موازین اسلام باشد)، مستثنی نموده است. شورای نگهبان نیز مستثنی نمودن انجمن و سایر عناوین مذکور را از بند «الف» تبصره «۲» ماده (۲)، بدین دلیل که آیا مجوزی برای عدم پایبندی به موازین اسلامی است یا خیر، واجد وصف ابهام دانسته است.

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۴۰۱۵۸۶۹-۳

۳. در خصوص ماده (۲) موضوع اصلاح ماده (۱۰) قانون، باتوجه به اینکه ماده اصلاحی مصوب مجمع تشخیص مصلحت نظام بوده است، توسعه دامنه شمول آن به انجمن‌های صنفی و سایر عناوین مذکور در مصوبه را شورای نگهبان مغایر اصل یکصد و دوازدهم قانون اساسی و نظر تفسیری شماره ۵۳۱۸ مورخ ۱۳۷۲/۷/۲۴ شورای نگهبان شناخته است. افزون بر آن شورای نگهبان در خصوص ماده اصلاحی مذکور، از

تاریخ انتشار:

۱۳۹۸/۹/۱۶

آن جهت که صدور پروانه تشکیل مجامع صنفی و نظارت بر فعالیت آن‌ها توسط کمیسیون ماده (۱۰) قرار دارد، با توجه به اینکه صلاحیت و فلسفه شکل‌گیری کمیسیون مذکور، رسیدگی به امور احزاب و انجمن‌های اقلیت دینی است، افزایش دامنه صلاحیت‌ها و اختیارات کمیسیون مارالذکر قلمداد گردیده و مغایر با بند «۱۰» اصل سوم قانون اساسی مبنی بر رعایت «نظام اداری صحیح» دانسته شده است.

بررسی مصوبه کمیسیون

نظر به اینکه هدف طراحان تعیین تکلیف و رسیدگی به امور تشکل‌ها و انجمن‌های غیرسیاسی و مستثنی از قانون نحوه فعالیت احزاب و گروه‌های سیاسی بوده است، اعطای صلاحیت رسیدگی به امور تشکل‌های نامبرده به کمیسیون ماده (۱۰) قانون با توجه به اینکه ماده مذکور مصوب مجمع تشخیص مصلحت نظام است، تغییر مصوبه مجمع تشخیص تلقی و مغایر با نظر تفسیری ۵۳۱۸ مورخ ۱۳۷۲/۷/۲۴ شورای نگهبان^۱ قلمداد گردید. کمیسیون در راستای رفع ایرادات شورای نگهبان، با حذف تمامی تبصره‌های پیشنهادی اصلاح مواد (۱) و (۱۰) قانون نحوه فعالیت احزاب، و افزودن یک ماده به قانون نحوه فعالیت احزاب و گروه‌های سیاسی، ابتدأ عنوان طرح را به «طرح الحاق یک ماده به قانون نحوه فعالیت احزاب و گروه‌های سیاسی» اصلاح نموده است. بنابراین با حذف تبصره‌های پیشنهادی ایراد ابهام شورای نگهبان سالبه به انتفاء موضوع است.

در ادامه طی ماده واحده پیشنهادی کمیسیون در قالب الحاق ماده (۲۳) به قانون نحوه فعالیت احزاب و گروه‌های سیاسی، رسیدگی به امور تشکل‌های صنفی، کانون‌های بازنشستگی، انجمن‌های تخصصی غیر سیاسی و تشکل‌های صنفی موضوع قانون «فعالیت احزاب، جمعیت‌ها و انجمن‌های صنفی و انجمن‌های اسلامی یا اقلیت‌های دینی شناخته شده» مصوب ۱۳۶۰/۶/۷ که اکنون از شمول قانون نحوه فعالیت احزاب مستثنی شده‌اند، برعهده وزارت کشور قرار گرفته به نحوی که آیین‌نامه اجرایی این ماده ظرف مدت سه ماه توسط وزارت کشور و به تصویب هیأت وزیران برسد. با توجه به واگذاری صلاحیت‌های مربوط به رسیدگی به وضعیت کانون‌ها و انجمن‌های مذکور در مصوبه کمیسیون از قبیل صدور مجوز، نظارت و بازرسی و رسیدگی به تخلفات و غیره که دارای ماهیت تقنینی بوده و نیازمند ضابطه‌گذاری توسط مجلس شورای اسلامی است، لذا مغایر با اصل هشتاد و پنجم قانون اساسی تلقی می‌گردد.

نتیجه‌گیری

حذف اصلاحیه ماده (۱۰) و تبصره‌های ماده (۱) اگرچه رافع ایراد شورای نگهبان در خصوص اصل یکصد و نهم قانون اساسی می‌باشد لیکن با توجه به اینکه واگذاری صلاحیت‌های مربوط به رسیدگی به وضعیت کانون‌ها و انجمن‌های مذکور در مصوبه کمیسیون از قبیل صدور مجوز، نظارت و بازرسی و رسیدگی به تخلفات و غیره به وزارت کشور و در قالب آیین‌نامه هیأت وزیران، دارای ماهیت تقنینی بوده و نیازمند ضابطه‌گذاری توسط مجلس شورای اسلامی است لذا مغایر با اصل هشتاد و پنجم قانون اساسی تلقی می‌گردد.

۱. «هیچ یک از مراجع قانونگذاری حق رد و ابطال و نقض و فسخ مصوبه مجمع تشخیص مصلحت نظام را ندارد، و مجلس شورای اسلامی در صورت گذشت زمان معتدبه که تغییر مصلحت موجه باشد، حق طرح و تصویب قانون مغایر را دارد.»